

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра філософії та міжнародної комунікації

ЗАТВЕРДЖЕНО

Факультет аграрного менеджменту

“6” червня 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ФІЛОСОФІЯ МІЖНАРОДНОГО БІЗНЕСУ»

Галузь знань D «Бізнес, адміністрування та право»

Спеціальність D3 Менеджмент

Освітня програма «Менеджмент міжнародного бізнесу»

Факультет Аграрного менеджменту

Розробники:

доцент кафедри філософії, кандидат філософських наук, доцент, Горбатюк Т.В.

доцент кафедри філософії, кандидат філософських наук, доцент, Гейко С.М.

Київ – 2025 р.

Опис навчальної дисципліни «Філософія»

Філософія міжнародного бізнесу належить до циклу дисциплін, завданням якої є сформувати в студента знання про фундаментальні принципи, які лежать в основі становлення та функціонування взаємозв'язків у системі міжнародного бізнесу в глобалізованому світі, вивчення цієї дисципліни є важливим чинником духовного збагачення, інтелектуального розвитку, формування світоглядно-методологічної культури студентської молоді, виокремити світоглядні аспекти такої взаємодії; сформувати уявлення про єдність та багатоманіття сучасного глобалізованого світу, звертаючи увагу філософсько-світоглядні аспекти діалогу культур та цивілізацій; ознайомити з наявними концепціями лідерства, протекціонізму та лобізму проектах міжнародного бізнесу, а також розглянути моральні зобов'язання та відповідальність міжнародного бізнесу перед людиною та соціумом.

Вивчення дисципліни пов'язане зі знаннями інших гуманітарних та економічних дисциплін, особливо з політологією, соціологією, геополітикою, економікою, маркетингом, тощо. Знання дисципліни «Філософія міжнародного бізнесу» є методологічною основою вивчення гуманітарних, суспільно-політичних економічних дисциплін.

Галузь знань, спеціальність		
Освітній ступінь	бакалавр	
Спеціальність	D3 Менеджмент	
Освітня програма	Менеджмент міжнародного бізнесу	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	обов'язкова	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	4	
Курсовий проект (робота) (за наявності)	-	
Форма контролю	екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм здобуття вищої освіти		
	Денна форма здобуття вищої освіти	Заочна форма здобуття вищої освіти
Курс (рік підготовки)	1,2	-
Семестр	2,1	-
Лекційні заняття	30 год.	- год.
Практичні, семінарські заняття	30 год.	- год.
Лабораторні заняття	- год.	- год.
Самостійна робота	60 год.	- год.
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми здобуття вищої освіти	2 год.	

1. Мета, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Мета вивчення дисципліни:

сформувати в студента знання про фундаментальні принципи, які лежать в основі становлення та функціонування взаємозв'язків у системі міжнародного бізнесу в глобалізованому світі, виокремити світоглядні аспекти такої взаємодії; сформувати уявлення про єдність та багатоманіття сучасного глобалізованого світу, звертаючи увагу філософсько-світоглядні аспекти діалогу культур та цивілізацій; ознайомити з наявними концепціями лідерства, протекціонізму та лобізму проєктах міжнародного бізнесу, а також розглянути моральні зобов'язання та відповідальність міжнародного бізнесу перед людиною та планетарним соціумом загалом.

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК): Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, які характеризуються комплексністю і невизначеністю умов, у сфері менеджменту або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів соціальних та поведінкових наук.

загальні компетентності (ЗК):

ЗК 1 Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 2 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 15. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК 16 Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь яких інших проявів недоброчесності.

спеціальні компетентності (ЗК):

СК 6. Здатність діяти соціально відповідально і свідомо.

СК 18. Здатність запроваджувати проєкти міжнародної діяльності підприємства з урахуванням спеціалізації підприємства на зовнішньому ринку.

програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 1. Знати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ПРН 2. Зберігати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства, використовувати різні види та форми рухової активності для ведення здорового способу життя.

ПРН 14. Ідентифікувати причини стресу, адаптувати себе та членів команди до стресової ситуації, знаходити засоби до її нейтралізації.

ПРН 15. Демонструвати здатність діяти соціально відповідально та громадсько свідомо на основі етичних міркувань (мотивів), повагу до різноманітності та міжкультурності.

ПРН 16. Демонструвати навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, бути критичним і самокритичним.

2. Програма та структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							заочна форма						
	тижні	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
Змістовий модуль 1. <i>Феномен філософії бізнесу (1 рік, 2 семестр)</i>														
Тема 1. Філософія міжнародного бізнесу як сфера сучасного соціогуманітарного знання	1	7	2	2			4							
Тема 2. Онтологія бізнесу: основні категорії, моделі, ознаки, ризики	3	7	2	2			4							
Тема 3. Капітал, власність та багатство – основоположні елементи міжнародного бізнесу: світоглядний аспект.	5	7	2	2			4							
Тема 4. Ідеологія, влада, соціальні інститути та бізнес в глобалізованому світі	7	7	2	2			3							
Разом за змістовим модулем 1.	28		8	8			15							
Змістовий модуль 2. <i>Реалізація стратегій філософії бізнесу (1 рік, 2 семестр)</i>														
Тема 5. Глобалізований світ як єдина система. Геополітика та геоeкономіка. Філософія транснаціональних корпорацій	9	7	2	2			4							
Тема 6. Міжнародний бізнесу і лідерство. Протекціонізм та лобізм в міжнародному бізнесі	11	7	2	2			4							
Тема 7. Культура, діалог культур та цивілізацій, етика та соціальна відповідальність сучасного міжнародного бізнесу	13	6	2	2			4							

Тема 8. Теорія ігор в контексті моделювання сценаріїв розвитку сучасного міжнародного бізнесу	15	4	1	1			3						
Разом за змістовим модулем 2	24		7	7			15						
Змістовий модуль 3. <i>Логіка (2 рік, 1 семестр)</i>													
Тема 9. Предмет, метод і значення логіки для менеджерів	1	9	2	2			4						
Тема 10. Поняття у сфері та процесах управління	3	9	2	2			4						
Тема 11. Судження та умови їх істинності	5	9	2	2			4						
Тема 12. Закони логіки та правила мислення в управлінській діяльності	7	8	2	2			3						
Разом за змістовим модулем 3	35		8	8			15						
Змістовий модуль 4. <i>Логіка в управлінській діяльності (2 рік, 1 семестр)</i>													
Тема 13. Умовиводи в управлінській діяльності	8	9	2	2			4						
Тема 14. Логічні основи аргументації	11	9	2	2			4						
Тема 15. Логіка прийняття управлінських рішень	13	9	2	2			4						
Тема 16. Логіка комунікаційного менеджменту в сучасних умовах та ризику	15	6	1	1			3						
Разом за змістовим модулем 4	33		7	7			15						
Усього годин	120		30	30			60						

3. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Філософія міжнародного бізнесу як сфера сучасного соціогуманітарного знання	2
2	Онтологія бізнесу: основні категорії, моделі, ознаки, ризики	2
3	Капітал, власність та багатство – основоположні елементи міжнародного бізнесу: світоглядний аспект.	2
4	Ідеологія, влада, соціальні інститути та бізнес в глобалізованому світі	2
5	Глобалізований світ як єдина система. Геополітика та геоекономіка. Філософія транснаціональних корпорацій	2
6	Міжнародний бізнесу і лідерство. Протекціонізм та лобізм в міжнародному бізнесі	2
7	Культура, діалог культур та цивілізацій, етика та соціальна відповідальність сучасного міжнародного бізнесу	2
8	Теорія ігор в контексті моделювання сценаріїв розвитку сучасного міжнародного бізнесу	1
9	Предмет, метод і значення логіки для менеджерів	2
10	Поняття у сфері та процесах управління	2

11	Судження та умови їх істинності	2
12	Закони логіки та правила мислення в управлінській діяльності	2
13	Умовиводи в управлінській діяльності	2
14	Логічні основи аргументації	2
15	Логіка прийняття управлінських рішень	2
16	Логіка комунікаційного менеджменту в сучасних умовах та ризику	1
	Всього	30

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Філософія міжнародного бізнесу як сфера сучасного соціогуманітарного знання	2
2	Онтологія бізнесу: основні категорії, моделі, ознаки, ризики	2
3	Капітал, власність та багатство – основоположні елементи С бізнесу: світоглядний аспект.	2
4	Ідеологія, влада, соціальні інститути та бізнес в глобалізованому світі	2
5	Глобалізований світ як єдина система. Геополітика та геоекономіка. Філософія транснаціональних корпорацій	2
6	Міжнародний бізнесу і лідерство. Протекціонізм та лобізм в міжнародному бізнесі	2
7	Культура, діалог культур та цивілізацій, етика та соціальна відповідальність сучасного міжнародного бізнесу	2
8	Теорія ігор в контексті моделювання сценаріїв розвитку сучасного міжнародного бізнесу	1
9	Предмет, метод і значення логіки для менеджерів	2
10	Поняття у сфері та процесах управління	2
11	Судження та умови їх істинності	2
12	Закони логіки та правила мислення в управлінській діяльності	2
13	Умовиводи в управлінській діяльності	2
14	Логічні основи аргументації	2
15	Логіка прийняття управлінських рішень	2
16	Логіка комунікаційного менеджменту в сучасних умовах та ризику	1
	Всього	15

5. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Філософія міжнародного бізнесу як сфера сучасного соціогуманітарного знання	15
2	Міжнародний бізнес у сучасному глобалізованому світі	15
3	Предмет, метод і значення логіки для менеджерів	15
4	Логіка комунікаційного менеджменту в сучасних умовах та ризику	15
	Всього	60

6. Методи та засоби діагностики результатів навчання.

- усне або письмове опитування;
- співбесіда;
- тестування;
- пірінгове оцінювання, самооцінювання.

7. Методи навчання

- Методи набуття нових знань, формування вмінь та навичок, закріплення, перевірки.
- Словесні – пояснення, лекція, бесіда, дискусія, полеміка.
- Практичні – навчальні вправи, практичні роботи, конференції, дискусії, диспути, проведення семінарських занять під керівництвом викладача, презентації.
- метод проблемного навчання;
- метод практико-орієнтованого навчання;
- кейс-метод;
- метод проєктного навчання;
- метод перевернутого класу, змішаного навчання;
- метод навчання через дослідження;
- метод навчальних дискусій та дебат;
- метод командної роботи, мозкового штурму
- метод гейміфікованого навчання.

8. Оцінювання результатів навчання. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти. Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 чинного «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України»

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
Модуль 1. Феномен філософії бізнесу		
Семінарське заняття 1. Філософія міжнародного бізнесу як сфера сучасного соціогуманітарного знання	Вміти застосовувати теоретичні знання для пояснення механізму формування світогляду, виникнення певних історичних типів світогляду. Обґрунтувати свою світоглядну позицію. Застосовувати теоретичні знання для пояснення механізму онтологічних моделей в бізнес-середовищі. Використовувати основні категорії моделювання онтологій. Розуміти сутність феноменів капітал, власність та багатство. Аналізувати їх сутнісні характеристики та ознаки. Визначати їх вплив на реалізацію бізнес-проектів. Розуміти сутність феноменів ідеологія, влада, соціальні інститути. Вміти аналізувати їх сутнісні характеристики та ознаки. Визначати їх вплив на реалізацію бізнес-проектів.	15
Семінарське заняття 2. Онтологія бізнесу: основні категорії, моделі, ознаки, ризики		15
Семінарське заняття 3. Капітал, власність та багатство – основоположні елементи міжнародного бізнесу: світоглядний аспект.		15

Семінарське заняття 4. Ідеологія, влада, соціальні інститути та бізнес в глобалізованому		15
Самостійна робота 1. Філософія міжнародного бізнесу як сфеномен сучасного соціогуманітарного знання		10
Модульна контрольна робота 1.		30
Всього за модулем 1		100
Модуль 2. Реалізація стратегій філософії бізнесу		
Семінарське заняття 5 Глобалізований світ як єдина система. Геополітика та геоekonomіка. Філософія транснаціональних корпорацій	Розуміти сутність феномену глобалізованого світу. Вміти застосовувати теоретичні знання для пояснення геополітичних та геоekonomічних моделей. Вміти аналізувати сутнісні характеристики транснаціональних корпорацій. Розуміти сутність феномену лідерства у бізнесі. Застосовувати теоретичні знання моделей лідерства. Вміти аналізувати сутнісні характеристики процесів лідерства в бізнесі. Розуміти сутність феноменів культура, етика та соціальна відповідальність. Застосовувати теоретичні знання для аналізу особливості розвитку структур культурних процесів Розуміти сутність феномену теорії ігор. Застосовувати теоретичні знання для формування симуляції в контексті розвитку моделей та їх застосування на практиці	15
Семінарське заняття 6 Міжнародний бізнесу і лідерство. Протекціонізм та лобізм в міжнародному бізнесі		15
Семінарське заняття 7 Культура, діалог культур та цивілізацій, етика та соціальна відповідальність сучасного міжнародного бізнесу		15
Семінарське заняття 8 Теорія ігор в контексті моделювання сценаріїв розвитку сучасного міжнародного бізнесу		15
Самостійна робота 2. Міжнародний бізнес у сучасному глобалізованому світі		10
Модульна контрольна робота 2.		30
Всього за модулем 2		100
Модуль 3. Логіка		
Семінарське заняття 9 Предмет, метод і значення логіки для менеджерів	Вміти критично та логічно мислити. Аналізувати подану інформацію та робити власні обґрунтовані висновки Розрізняти поняття, судження та умовиводи. Застосовувати логічні інструменти для власного, як особистого, так і професійного розвитку. Використовувати логічні засоби та інструменти для обґрунтування висновків. Аналізувати подану інформацію та робити власні обґрунтовані висновки. Застосовувати логічні інструменти для власного, як	15
Семінарське заняття 10 Поняття у сфері та процесах управління		15
Семінарське заняття 11 Судження та умови їх істинності		15

Семінарське заняття 12 Закони логіки та правила мислення в управлінській діяльності	особистого, так і професійного розвитку. Використовувати логічні засоби та інструменти для обґрунтування висновків. Аналізувати подану інформацію та робити власні обґрунтовані висновки.	15
Самостійна робота 3. Предмет, метод і значення логіки для менеджерів		10
Модульна контрольна робота 3		30
Всього за модулем 3		100
Модуль 4. Логіка в управлінській діяльності		
Семінарське заняття 13 Умовиводи в управлінській діяльності	Аналізувати подану інформацію та робити власні обґрунтовані висновки Розрізняти поняття, судження та умовиводи. Застосовувати логічні інструменти для власного, як особистого, так і професійного розвитку. Використовувати логічні конструкти для формування системи управлінських рішень. Розуміти сутність логіки моделей комунікаційного менеджменту. Виокремлювати характерні риси нелінійної логіки в кризових управлінських системах.	15
Семінарське заняття 14 Логічні основи аргументації		15
Семінарське заняття 15 Логіка прийняття управлінських рішень		15
Семінарське заняття 16 Логіка комунікаційного менеджменту в сучасних умовах та ризику		15
Самостійна робота 3. Логіка комунікаційного менеджменту в сучасних умовах та ризику		10
Модульна контрольна робота 4		30
Всього за модулем 4		100
Навчальна робота	$(100+100 +100+100)/4 \cdot 0,7 \leq 70$	
Екзамен	$(10+10+10) \leq 30$	
	$(\text{Навчальна робота (70)} + \text{екзамен (30)}) \leq 100$	
Всього за курс		100

8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою (екзамени/заліки)
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

8.3 Політика оцінювання

Політика щодо дедайннів та перескладання	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
Політика щодо академічної доброчесності	Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Курсові роботи, реферати повинні мати коректні текстові посилання на використану літературу

Політика щодо відвідування	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету)
-----------------------------------	--

9. Навчально-методичне забезпечення

1. Електронний навчальний курс навчальної дисципліни – <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=5501>

10. Рекомендовані джерела інформації

- Бейлі С., Мілліган Е. Міфи про брендинг. Харків: Фабула, 2020. 256 с.
- Богдановський І. В., Льовкіна О. Г. Логіка: Опорний конспект лекцій: URL: http://chitalka.info/gp_12/gp_12index.htm.
- Боярчук А. І. Глобалізаційні процеси міжнародного бізнес-середовища в сучасних реаліях. Економічні інновації. 2017. 64, 32-36.
- Гарник Л.П., Ягі М. Філософія культури економічної поведінки та спілкування у контексті норм ісламської етики. Філософія спілкування: філософія, психологія, соціальна комунікація, 2015, 8, 113-119
- Гейко С.М., Горбатюк Т.В., Данилова Т.В. Та ін. Проблеми і перспективи сучасного меґасуспільства в контексті гуманітарного дискурсу. К.: Міленіум. 2020. 456 с.
- Глушко Т. П. Філософія бізнесу як міждисциплінарна освітня компонента. 2022. № 28(1) С. 184-196.
- Глушко Т. П. Філософські засади бізнесу крізь призму теорій ігор. Вісник Національного авіаційного університету. Серія: Філософія. Культурологія. 2019. № 1 (29) С. 10-15
- Горбатюк Т.В. Розвиток Інтернет-середовища в ретроспективі та перспективі. Науковий вісник НУБіП України. Серія: Гуманітарні студії 2017. 274, 44-51
- Горбатюк Т.В. Роль комунікації в глобалізаційному процесі "Гілея: науковий вісник": Збірник наукових праць. 2011, 55 (12), с. 241-245
- Горбатюк Т.В. Роль мережі Інтернет у розвитку глобалізованого суспільства. Філософія та політологія в контексті сучасної культури. 2013. 5, 146-149.
- Горбатюк Т.В., Данилова Т.В. Теорія цивілізацій та гуманітарні проблеми людства: монографія. Київ-Ніжин. 2015 - Видавець ПП Лисенко ММ. 640 с.
- Гулевська Г., Адашис Л. Концепція бізнесу та прав людини в контексті сучасних глобальних трендів. Філософія права і загальна теорія права. 2021. 1, 48-63.
- Довгаль О. А., Панкова Ю. М. Концептуалізація формування корпоративної культури в міжнародних бізнес-структурах. Проблеми економіки. 2018. 1. 182-186
- Думанська І. Ю. Філософія ведення бізнесу з іноземними контрагентами в контексті їх ментальності: поради для фахівців ЗЕД. Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Економічні науки. - 2014. - Вип. 6(1). - С. 64-68.
- Жеребкін В. Є. Логіка: URL: http://pidruchniki.ws/15840720/logika/logika_-_zherebkin_vye

16. Івін А. А. Логіка: підручник для гуманітарних факультетів: URL: <http://psylib.org.ua/books/ivina01/index.htm>.
17. Карп В. С., Резнікова Н. В., Іващенко О. А. Імперативізація ідей сталого розвитку в зеленому маркетингу: міжнародний бізнес в координатах етичного споживання і справедливої торгівлі. Інвестиції: практика та досвід. 2023, 18, 18-25
18. Квактун О. О., Божанова В. Ю., Варламова О. А., Левченко Л. М. Розвиток міжнародного менеджменту на сучасному етапі глобалізації. Економічний простір. 2015. 101. 12-24.
19. Кірбі Д, Дейвенпорт Д. Вакансія: людина. Як не залишитися без роботи в добу штучного інтелекту. Київ: «Наш формат», 2018. 336 с.
20. Колотілова Н. Логіка і риторика: ретроспектива взаємозв'язку: монографія. К: Центр навчальної літератури, 2019. 272 с.
21. Конверський А. Є. Логіка: URL: http://pidruchniki.ws/15220809/logika/logika_-_konverskiy_aye.
22. Конверський А.Є. Критичне мислення. Підручник для студентів навчальних закладів вищої освіти усіх спеціальностей. К: Центр навчальної літератури, 2018. 340 с.
23. Конверський А.Є. Логіка. Київ: Четверта хвиля, 2017. 272 с.
24. Конверський А.Є. Логіка. Підручник для студентів юридичних факультетів. К: Центр навчальної літератури, 2017. 424 с. 11
25. Конверський А.Є. Сучасна логіка. Класична та некласична. К: Центр навчальної літератури, 2018. 296 с.
26. Лі К.-Ф. Наддержави штучного інтелекту: Китай, Кремнієва долина і новий світовий лад. К.: Форс Україна. 2020. 304 с. Ліст Ф. Національна система політичної економії. Київ: «Наш формат». 2019. 468 с.
27. Матвієнко І.С. Практикум з логіки. Методичні вказівки. Київ, 2018. Румельт Р. «Гарна стратегія. Погана стратегія». Харків: Фабула. 2020. 324 с.
28. Олексенко Р. Філософія проблем моралі в підприємницькій діяльності. Філософія та політологія в контексті сучасної культури. 2013. 3, 6, 22-25.
29. Ославський Б. 10 успішних українських брендів. Івано-Франківськ: Дискурсус, 2017. 140 с.
30. Рассел С. Сумісний з людиною. Штучний інтелект і проблема контролю. Київ: «BookChef», 2020. 416 с.
31. Тегмарк М. Життя 3.0. Доба штучного інтелекту. Київ «Наш формат». 2019. 432 с.
32. Тофтул М.Г. Логіка. Київ: Академія, 2009. 336 с.
33. Тофтул Н. Г. Логіка: URL: <http://readbookz.com/books/184.html>.
34. Фергюсон Ф. Глобальний занепад. Як помирають інститути та економіки. Київ: Маш Формат, 2020. 144 с.
35. Фукуяма Ф. Політичний порядок і політичний занепад. Від промислової революції до глобалізації демократії. Київ: «Наш формат». 2019. 608 с.
36. Хіз Ч., Хіз Д. Приліпи! Ефективність ідей. Харків, 2017, 320 с.
37. Шадрін Д. А. Логіка. Конспект лекцій: URL: http://www.ereading.org.ua/bookreader.php/99495/Shadrin_Logika_konspekt_lekciiii.html.

38. Шарп І. Four Seasons: історія бізнес-філософії компаній. Харків: Фабула. 2019. 320 с.

39. Янсіті М., Лахані К. Конкуренція за доби штучного інтелекту. Київ: «BookChef» 2020. 304 с.